

Dr Elaine Phillips, Literatura Starego Testamentu, Wykład 9, Izrael w Egipcie, wczesny Mojżesz

© 2024 Elaine Phillips i Ted Hildebrandt

No cóż, dzień dobry, pokój Chrystusowy niech będzie z wami. Dziękuję. Ogłoszenia dotyczące egzaminu można zobaczyć tutaj.

Swoją drogą nie obiecuję, że za każdym razem egzamin będzie tak szybko wracał, ale tak się złożyło, że sobota była w miarę otwarta na jego zaliczenie. Pozwolę sobie na kilka uwag, sugestii i tak dalej. Z kilku powodów trochę nakręciłem egzamin.

Po pierwsze, oceny bez nich były trochę kiepskie. Po drugie, ponieważ musieliśmy zgnieść razem dwa wykłady i zdałem sobie sprawę, że to oznacza, że naprawdę naciskamy na pewne rzeczy, pomyślałem, że w tym względzie też powinienem być trochę łaskawy. Jest więc trochę zakrętu.

To w pewnym sensie matematyczne obliczenie, że ludzie na dole dostają trochę więcej niż ludzie na górze i tak dalej. Kiedy na egzaminie widzisz plus coś, jest to liczba punktów, które zostały dodane do twojego surowego wyniku w postaci procentu, który jest teraz reprezentowany w tej skali tam. Jak być może wiesz, jeśli przeczytałeś swój e-mail i szukałeś na Blackboard, umieściłem klucz na Blackboard.

Tak więc, kiedy już otrzymacie swoje egzaminy, a Carrie wrzuci je z powrotem do waszych skrzynek pocztowych, pewnego dnia, kiedy otrzymacie arkusz odpowiedzi z egzaminu, koniecznie sprawdźcie oceny. Jestem człowiekiem. Popełniam błędy.

Jeśli jestem zmęczony, wiesz, jestem taki sam jak my wszyscy. Jeśli więc znajdziesz błąd, przyjdź do mnie, abyśmy mogli to naprawić, ponieważ nie chcę, abyś został oszukany. Dla tych, którzy nie spisali się zbyt dobrze, być może umieściłem na egzaminie małą notatkę z informacją: „Proszę, przyjdź i zobacz mnie”.

I to nie jest tak, że mogę walnąć cię w głowę, a potem wyrzucić za drzwi. Chodzi o to, że możemy wspólnie opracować strategię i być może wymyślić sposób, dzięki któremu być może kolejne cztery egzaminy przebiegną dla ciebie trochę lepiej niż ten. Jeśli jeszcze nie korzystałeś z sesji przeglądowych, zrób to.

Z pewnością okażą się pomocne, szczególnie jeśli czujesz, że jesteś zalany informacjami. Przejdź do recenzji. Pomogą Ci uporządkować sprawy związane z kolejnym egzaminem.

Zapisz swoje testy. Egzamin końcowy ma charakter kumulatywny i usuwam wszystkie pytania, wszystkie pytania dosłownie ze starych egzaminów. To znaczy, to rozdanie,

prawda? Jedyną nowością na egzaminie końcowym jest jednostka pomiędzy egzaminem czwartym a egzaminem końcowym.

Cała reszta jest przeniesiona prosto ze starych egzaminów. Więc trzymaj się ich. Przydadzą się.

A potem, oczywiście, zawsze możesz je sprzedać studentom w przyszłym roku, aby mogli się uczyć. W porządku. Ale nieważne.

I tak zamieszczam je na tablicy. Swoją drogą, to co innego. Dla tych z Was, którzy nie śledzą Blackboard, na Blackboard zawsze znajdują się przykładowe egzaminy, dzięki którym można się zorientować, jakie pytania będą zadawane, jeśli nie dokładnie sformułowane.

Dlatego też proszę, skorzystaj z tego. Nie są tam tylko dlatego, że chcą zająć miejsce. Egzaminy i tak nie mają głowy.

A więc jeszcze jedno, a właściwie dwa kolejne ogłoszenia. Ani Matt, ani Carrie nie będą przeprowadzać recenzji w tym tygodniu, głównie dlatego, że dzisiaj mamy tylko jeden wykład. Matt odbierze ponownie w przyszły poniedziałek wieczorem.

Carrie odbierze ponownie w przyszły wtorek wieczorem. Teraz musimy trochę pośpiewać i zaśpiewać coś nowego. Być może pamiętacie, że kiedy wprowadziłem jednostkę z geografii historycznej, jedną z rzeczy, które zrobiłem, ale musiałem z tego powodu wyłączyć głos, było przeczytanie Psalmu 133 i wyjaśnienie go z perspektywy geograficznej.

Czy pamiętacie tę rzecz o olejku na głowie Aarona, na brodzie Aarona i rosie z góry Hermon i tym podobnych rzeczach? Cóż, ten psalm idealnie tu pasuje. To taki, który jeśli odwiedzi synagogę, bez wątpienia usłyszysz jego śpiewanie, ponieważ jest to po prostu szalony, dobry psalm do śpiewania w synagodze. A Carrie znowu mi pomoże.

To wygląda trochę tak i na początek zajmiemy się tym powoli. Znów boleśnie dosłowne tłumaczenie pod hebrajskim. Hinei ma tov , jesteś Naim , Shevet achim gam yachad .

A potem to powtarza się kilka razy. Powtórzę raz jeszcze: ilekroć masz tę kropkę pod literą H, robisz to w ten sposób. A oto jak to działa.

Swoją drogą, lai lai lai nie znaczy absolutnie nic. To jakby powiedzieć la la la . W porządku.

Hinei ma tov , jesteś Naim , Shevet achim gam yachad .
 Hinei ma tov , jesteś Naim , Shevet achim gam yachad .
 Hinei ma tov , hinei ma tov .

Lai lai lai , lai lai lai , lai lai lai lai .
 Hinei ma tov , hinei ma tov . Lai lai lai , lai lai lai , lai lai lai lai .

Czy to nie brzmi jak zabawa? Cymbały, perkusja, cały kawałek. W porządku.
 Zaczynamy.

Śpiewaj razem z nami. Warble razem.
 Hinei ma tov , jesteś Naim , Shevet achim gam yachad .
 Hinei ma tov , jesteś Naim , Shevet achim gam yachad .
 Hinei ma tov , hinei ma tov . Lai lai lai , lai lai lai , lai lai lai lai .

Dobrze dla ciebie. Chcesz spróbować trochę szybciej? Chcesz spróbować jeszcze raz?
 Nie masz wyboru. Zrobimy to jeszcze raz.

Hinei ma tov , jesteś naim prześcieradło achim gam yachad .
 Hinei ma tov , jesteś naim prześcieradło achim gam yachad .
 Hinei Matow , hej Matow , lai lai lai , lai lai lai , lai lai lai .
 Hinei Matow , hej Matow , lai lai lai , lai lai lai , lai lai lai .

W porządku. Ładny. Ups, nie chciałem tego zrobić. Na początek poświęćmy trochę czasu na wspólną modlitwę.

Łaskawy Boże, nasz Ojciec Niebieski, kolejny wspólny tydzień rozpoczynamy od dziękczynienia.

To z dziękczynienia, że nas tu przyprowadziliście i że rzeczywiście siedzimy razem, studiujemy razem, żyjemy razem, pracujemy razem i niech rzeczywiście będzie w jedności. Wiemy, że potrzebujemy do tego obecności Twojego Ducha Świętego, dlatego prosimy o to dzisiaj. Modlimy się za miejsca, w których występują złamania i szczeliny, nawet w naszej społeczności kampusowej, aby przynieśli odnowę.

Modlimy się także za miejsca, w których za naszymi murami panuje wrogość, abyś swoim Duchem zwyciężył je. Modlimy się o pokój dla Jerozolimy, szczególnie do tego, do czego zachęcałeś nas w Psalmach. Panie, niech zapanuje pokój, nie fałszywy, ale prawdziwy pokój.

Ojciec, gdy zaczynamy ten dzień razem, modlimy się, abyś pomógł nam podczas studiowania, pomógł mi jasno nauczać i pomógł nam wszystkim uczyć się w sposób, który będzie dla Ciebie korzystny i przyjemny. Prosimy o to w imię dziękczynienia Chrystusa, amen.

Cóż, idziemy dalej i mamy dzisiaj dużo do zrobienia, a część z tego ma związek z chronologią, a chronologia ma związek z datami, a daty mają związek z rzeczami, które musimy zapamiętać.

tego zbyt wiele, ale jeśli spojrzeliście na zarys dzisiejszego wykładu, wiecie, że daję wam w pewnym sensie całe fragmenty i przeglądy historii Egiptu, historii dynastii, tak żebyśmy zrozumieli miejsca, w którym się zmieścimy, być może Exodusu, pobytu Izraela w Egipcie i Exodusu. A jeśli uważnie przejrzałeś notatki, wiesz, że pojawiają się pewne pytania dotyczące daty wydarzenia. Poświęcimy temu trochę czasu i ogólnie przyjrzymy się Egiptowi.

Mam kilka zdjęć, które chcę ci pokazać z Egiptu. Kuszące jest pójście do JUC lub MESP i tam studiowanie, ale to w pewnym sensie podtekst. A pod koniec tej godziny poświęcimy trochę czasu na przyjrzenie się także Księdze Wyjścia 1 do 3.

Więc to są kierunki, w których zmierzamy. Kilka pytań na początek? Kilka minut. W piątek musiałeś się uczyć do egzaminu.

Jakie wnioski wyciągnęliśmy? Jakie wnioski wyciągnęliśmy z tych patriarchalnych narracji? Innymi słowy, Abraham, Izaak, Jakub i oczywiście Józef, który jest synem patriarchy Jakuba. Czy są jakieś szczególne lekcje? Sara. Tak, jest to szczególnie jasne w narracji o Abrahamie, prawda? Ale także w Izaaku próbuje manipulować sprawami ze swoimi synami.

Absolutnie. I Rebeka też. Zatem, rozumiemy, można to ująć w pewnym sensie, ale dobrze ujęto to w jednym słowie: suwerenność.

Suwerenność Boga. Oczywiście, twoje pytanie w eseju dotyczyło właśnie tego. Czy są jakieś inne lekcje, które Twoim zdaniem są szczególnie istotne w miarę przechodzenia od Księgi Rodzaju do Wyjścia? Maryja.

Tak, ci ludzie są tacy jak my. Oni nie są tam małymi świętymi, tak samo jak my nie jesteśmy święci. To prawda, że jesteśmy święci w Chrystusie, ale chodzi o to, że oni mieli swoje własne wady i słabości.

I widzimy, jak Bóg czasami działa w ich życiu wbrew nam samym, tak jak działa w naszym życiu, czasami praktycznie wbrew nam. No cóż, moglibyśmy tak wymieniać dalej, ale mamy parę rzeczy do zrobienia. W tym miejscu pozwolę sobie na małą uwagę.

Czasami pojawiają się pytania: no cóż, skąd do cholery możemy wiedzieć cokolwiek o datach w kategoriach późnej starożytności, przepraszam, starożytności, okresów z dawnych czasów? Warto pamiętać o kilku rzeczach. Pozwolę sobie najpierw

zanotować tę notatkę dotyczącą listy króla asyryjskiego. Wiele mógłbym tam powiedzieć.

Oto wszystko, co mamy teraz do powiedzenia. Istnieją listy królów, imiona królów, królów asyryjskich i, co ciekawe, nie są to zwykłe listy, ale często wskazują bardzo znaczące wydarzenia, które miały miejsce w związku z tymi królami, prawda? Jedną z nich, która jest dla nas bardzo pomocna w datowaniu, jest informacja, że w roku 763 miało miejsce zaćmienie słońca. Jest to ważne wydarzenie astronomiczne, o którym wspomina się w związku z jednym z królów.

A ponieważ możemy datować to astronomicznie, ponieważ astronomowie mogą oczywiście cofnąć się w czasie i przyrzeć się tym wszystkim zjawiskom, które dzieją się bardzo regularnie na przestrzeni wieków i tysiącleci, ponieważ możemy datować to zaćmienie na rok 763, co stanowi dla nas punkt odniesienia dla rozpoczęcia ustalenia względnych chronologii od Asyrii do naszego konkretnego regionu, którym jest oczywiście Izrael, ponieważ w naszych dokumentach znajdują się wzmianki o królach asyryjskich. Mamy więc niezły punkt odniesienia, jak powiedziałem, który nie rozwiązuje wszystkich problemów. Występują problemy ze współregencjami, nakładaniem się i tak dalej, ale mimo to jest to pomocne.

Więc to jest pierwsza rzecz, o której należy pamiętać. Rzeczywiście potrafimy sobie poradzić z randkowaniem i dlatego możemy w ogóle o tym rozmawiać. Po drugie, chronologia egipska jest nieco bardziej tajemnicza, jeśli można tak powiedzieć, i istnieje wiele różnych systemów ustalania chronologii egipskiej.

Kiedy zacznę wspominać o pewnych datach odnoszących się do dynastii w Egipcie i panowania poszczególnych faraonów itd., zamierzam użyć systemu chronologii, systemu chronologicznego, jaki obowiązuje w Cambridge Ancient History. Nie musisz tego zapisywać, ale po prostu pamiętaj, że to jeden system. To ten, którego śledzę.

Nie wszyscy to przestrzegają. Zatem prawdopodobnie zobaczysz, że jeśli pójdziesz gdzie indziej i spojrzysz na jakiś inny konkretny tekst na temat historii Egiptu, możesz zobaczyć pewne różnice lub fluktuacje w datach panowania egipskich władców dynastycznych, trwające około 15 do 20 lat. Więc miej to na uwadze.

A teraz pytanie do ciebie. To pojawia się za każdym razem, gdy jedziemy do Egiptu i zaczynamy przeglądać różne rzeczy, i wiesz, w Egipcie jest mnóstwo różnych tekstów.

Dlaczego nie widzimy żadnych dowodów na obecność Izraela w Egipcie? Dlaczego nic tam nie ma, skoro spędzili tam 430 lat, zgodnie z tym, co mówi nam 12 rozdział Księgi Wyjścia? Dlaczego nie ma dowodów? Dlaczego nie ma wzmianki o opuszczeniu Egiptu w tym dramatycznym wydarzeniu zwanym Exodusem, Chelsea? OK, więc oczywiście, bo to wstyd, totalne zażenowanie, nie będą o tym pisać. To ma sporo sensu. Dobry.

I będziemy do tego wracać. To jeden z naszych głównych powodów. Coś jeszcze? Beka.

Dobry. Tak naprawdę Egipt nie traktował Izraela jako narodu jako takiego aż do roku 1220, kiedy faraon z XIX dynastii faktycznie wspominał o Izraelu i do tego czasu Izrael znów był na ziemi. To może być część wyjaśnienia.

Są po prostu częścią tej znacznie szerszej grupy ludzi, którzy zostali zniewoleni. Mamy dowody na obecność Azjatów . Egipcjanie mówią o Azjatach , którzy są ich niewolniczą siłą roboczą i jest wiele, no wiecie, miejsc, gdzie na ścianach znajdują się obrazy, płaskorzeźby i tak dalej, które wskazują, że Azjaci służą jako niewolnicza siła robocza.

Izraelici stanowili prawdopodobnie niewielką część tego. Coś jeszcze? Cóż, oto kilka rzeczy, o których warto pamiętać. Jest wiele rzeczy, o których należy po prostu pamiętać.

Regiony deltowe, w których osiedlili się głównie Izraelici, ponownie kojarzą się z deltą. Pomyśl o Nilu płynącym i osadzającym równiny błotne, o stuleciach równin błotnistych. To nie jest najlepszy teren do przechowywania czegokolwiek.

W rzeczywistości wykopaliska, które miały miejsce w niektórych miejscach w regionach delt, pozwoliły odkryć pewne rzeczy, ale często są one w pewnym sensie zalane błotem. Tak bardzo niewiele, co prawdopodobnie nie powinno oznaczać żadnych zachowanych budynków mieszkalnych, ale nawet bardzo niewiele zachowanych budowli monumentalnych. Oczywiście, jeśli mówimy o takim klimacie, wszystko, co jest zrobione z papirusu, dawno się rozpadnie.

A następane trzy to, cóż, połączmy trzeci i czwarty razem. Jak sugerowała Chelsea, faraonowie nigdy nie pisaliby o własnej porażce. Prawdę mówiąc, mamy pewne dowody od jednego z faraonów Ramzesa, nie pamiętam, czy jest ich dwóch, czy trzech, ale mogę wrócić i sprawdzić: major faraon, który odniósł ogromne zwycięstwo nad niektórymi wrogami na północy w miejscu zwanym Kadesz, podczas gdy właściwie mamy dowody z drugiej strony, które mówią, że była to dla niego kolosalna porażka, prawda? To daje nam niewielki wycinek sposobu, w jaki o tym myślą.

Co więcej, cóż, może powinniśmy powiedzieć filozoficznie, to jest punkt czwarty. Słowa są również ważne w kulturze egipskiej. Uważamy, że natchnione słowo Boże ma moc, dramatyzm i tak dalej, i rzeczywiście tak jest. Ale Egipcjanie również mieli takie wycucie słów i starałem się to tutaj ująć.

Uważali, że słowa te pochodzą od bogów i dlatego są potężne. Widzisz tam pewne podobieństwa. Jeśli coś zostało zapisane, to tutaj robi się interesująco.

Jeśli coś zostało zapisane, zdarzenie to mogłoby się powtórzyć. Zatem gdybyś miał tę straszliwą porażkę Egipcjan, pomijając cały wstyd i upokorzenie, nie spisałbyś jej ze względu na możliwość jej powtórzenia się. A jeśli coś nie zostało napisane, to tak, jakby w ogóle tego nie było i kropka.

Na koniec, jeśli przejdziemy do piątego punktu, to wyjdzie to na jaw i spojrzymy na to teraz z perspektywy Izraela. Żaden naród nie wymyśliłby narracji, ok? Żaden naród nie stworzyłby narracji o swoim pochodzeniu w niewoli i niewoli. Prawdopodobnie ma jakąś substancję, jakiś rdzeń, jakieś jądro gdzieś w prawdzie.

Zatem wszystkie te rzeczy razem mogą pomóc nam uzyskać odpowiedzi na tę kwestię. Moglibyśmy o wiele więcej powiedzieć na ten temat, ale jak zwykle skupimy się na tym. Czy to wszystko ma dla ciebie sens? Istnieje wiele różnych punktów widzenia na ten temat, ale nam to trochę pomaga.

Cóż, tutaj mamy przegląd, który ci obiecałem, i znowu, jest to w twoich notatkach, które są na tablicy. Pozwólcie, że omówię tutaj kluczowe punkty. Wczesny okres dynastyczny, tysiące lat temu, tak naprawdę mówimy o około 3000 latach p.n.e. i setkach lat po obu stronach tego okresu.

Górny i dolny Egipt spotykają się i to jest dość znaczące. Dowody na to i ich znaczenie można zobaczyć w następnym stuleciach, gdy spojrzysz na niektóre z tych rzeczy, które znajdziemy w Świątyni Karnak i tak dalej. Ale dla naszych celów, przechodząc do Starego Królestwa, kiedy zobaczymy piramidy w Egipcie, myślę, że już to mówiłem, należy pamiętać, że one już tam były, zanim Abraham i Sara udali się do Egiptu.

Oni już tam są, główne, główne monumentalne budowle. Fakt, że zostały zbudowane i jakie są tego konsekwencje dla zdolności astronomicznych i architektonicznych tych budowniczych, mówi nam coś niezwykłego o tej kulturze. Dla naszych celów, gdy patrzemy na pierwszy okres przejściowy, jest to prawdopodobnie czas, jeśli przyjmiemy wczesną datę Exodusu, do którego przejdę za chwilę, jest to prawdopodobnie czas, w którym Abraham, przepraszam, kiedy, tak, Abraham i Sara poszliby tam ze swoją małą świtą.

Swoją drogą znowu zamierzam spędzić dużo czasu na rozmowie o dacie Exodusu, bo czy nam się to podoba, czy nie, w kwestii datowania patriarchów zależy od niej wiele jeszcze. Warto więc o tym wiedzieć. W każdym razie jest to okres podziału i słabości, co może wyjaśniać przyczynę napływu Azjatów. Być może Abraham i Sara są częścią tego całego obrazu, kiedy umierają w czasie głodu.

W okresie Państwa Środka Egipt ponownie się podniósł i zyskał duże znaczenie. Większa dynastia, XII dynastia, zauważ, jak długo trwa i wyraźny czas ekspansji. A poza tym, och, tak przy okazji, byłoby to w tym czasie, znowu, och, śmiało, Becca.

Nie, nie z Józefem. Czy pamiętacie, kiedy jest napisane, że Abraham i Sara udali się do Egiptu? To ten incydent z Księgi Rodzaju 12. Wtedy by to było.

Tak, głód, o którym będziemy mówić później, będzie miał miejsce właśnie tutaj. Powtórzę: prawdopodobnie zależy to od daty Exodusu, prawda? Ale jeśli mamy umieścić Józefa i całych braci, całą rodzinę, to będzie to okres Państwa Środka. Co oznacza, dziękuję, to znaczy, to dobre pytanie, ponieważ daje nam pewną wskazówkę, jak często głód pustoszy ten obszar. Nie masz tylko jednego głodu; wydaje się, że zdarza się to wiele razy, ponieważ istnienie tam jest tak wątpliwe.

Cóż, w każdym razie dla naszych celów chcemy tutaj zauważyć jeszcze dwie rzeczy, które są dość istotne. Po pierwsze, oprócz pierwszego okresu przejściowego, mamy drugi okres przejściowy i ta nazwa jest dość ważna. Hyksosi.

Niektórzy obcokrajowcy, egipski historyk znacznie później, nazywa ich królami-pasterzami, ale nie jesteśmy do końca pewni, czy to prawda, ale są to cudzoziemcy, którzy przybywają do Egiptu i faktycznie przejmują panowanie nad Egiptem na około 150 lat. Hyksosi znajdują się u schyłku całego tego okresu. Będą rządzić od około 1700 do około 1550 roku i nie są lubiani przez Egipcjan.

W rzeczywistości Egipcjanie ich nienawidzą. Wreszcie nowe królestwo zaczyna się od faceta o imieniu Ahmose, który wypędza Hyksosów i zakłada własną dynastię. W porządku? Podkreśla się to dlatego, że nie ma znaczenia, jaką datę zamierzacie podać na Exodus, czy będzie ona wczesna, czy późna, i znowu, wróć do tego za chwilę, niezależnie od tego, która data, którą podajemy dla Exodusu, ma miejsce w okresie nowego królestwa.

I zamierzamy to urzeczywistnić. Za chwilę znacznie rozszerzymy nowe królestwo. OK, jesteś jeszcze ze mną? Pytania? Oto ogólny obraz sytuacji.

Oto piramidy i znowu te, które stały w czasie, gdy nawet Abraham i Sara tam zeszli. Jeśli chcesz uzyskać trochę perspektywy, stoję na szczycie małej piramidy. To jest sam szczyt małej piramidy, podobnej do tamtej.

To było dla żon, różnych żon faraonów. Są to trzej główni tutaj, Chufu, Khefran i Menachari tam. Skupmy się teraz na nowym królestwie.

I tutaj wszystko idzie. Zobaczą, czy uda mi się przez to przemówić. I proszę o zadawanie pytań, jeśli muszę zwolnić lub coś w tym rodzaju.

Ahmose to ten z XVIII dynastii, który wypędził Hyksosów. Następnie mamy serię Amenhotepa i Totmesa. Czy je widzisz? Należy pamiętać, że Amen jest bogiem, podobnie jak Thoth czy Toth.

Są one reprezentatywne dla imion Bożych. A potem, jeśli przyjrzyście się uważnie, zwróćcie uwagę, że jest tam Mojżesz, który może mieć z nim jakiś związek. Tego też się trzymaj.

A teraz chciałbym, żebyście zanotowali dwie rzeczy. Za chwilę omówię szerzej tę listę, ale dwie rzeczy, na które chcę, abyście teraz zwrócili uwagę, to oczywiście wyróżnione tam nazwiska. Jeśli mamy podać wczesną datę Exodusu, to będzie to okres panowania Amenhotepa II. Kiedy już to ustalimy i zostanie to tam podświetlone, możemy cofnąć się w pewnym stopniu .

Czy wiesz, ile lat miał Mojżesz, gdy miało miejsce Exodus? Ma 80 lat, prawda? Tak więc, jeśli rzeczywiście mamy do czynienia z Exodusem i ponownie, bardzo szybko dojdziemy do tej daty, co jest możliwe w przypadku tej wczesnej daty, ale dodacie do tego 80 lat, a następnie zasugeruje się, że prawdopodobnie za panowania Totmesa I urodził się Mojżesz, ponieważ po prostu wykonujesz obliczenia i w pewnym sensie wyłudujesz. Na razie w porządku? To są dwie rzeczy, na które warto zwrócić uwagę.

Teraz dwa dodatkowe elementy, o których chcemy zrobić notatkę. Zwróć uwagę na imię Hatszepsut. Hatszepsut jest kobietą.

Jak widać jest siostrą i żoną Totmesa II. Hatszepsut była kobietą niezwykle zadziorną. Nie była byle starszą osobą.

Właściwie to ona panuje, jest współregencją, tak, ale króluje przez część czasu i ma własną świątynię grobową. Została koronowana. Ma przedstawienia przedstawiające ją koronowaną na władczynię przez bogów Egiptu.

W rzeczywistości okazuje się, że Totmes III, który panował po niej, kiedy zmarła, i był jej współregentem, kiedy jej nie było, faktycznie zadał sobie trud zniszczenia materiałów ją przedstawiających, ponieważ nie podobała jej się perspektywa, że faktycznie rządziła, ale wydaje się, że była dość potężną kobietą. Jeszcze raz, trzymaj się tego. To ważne.

I na koniec, zauważcie, że mamy też nazwisko, które być może znacie, Achnaton , który, jeśli przestudiowaliście swoją historię w tej dziedzinie, to wiecie, że to on wprowadził jakąś formę quasi-monoteizmu w kulturze egipskiej. Nie trwało. Nie trwało.

Sugeruje się jednak, że jeśli exodus ma nastąpić wcześniej, to może, tylko może, istnieje tradycja mówiąca o mocy tego boga, który spowodował exodus i

wyprowadził tych ludzi z Egiptu. Być może było to na tyle silne, że wpłynęło na jego myślenie w tamtym momencie. Powtórzę: to nie trwa długo.

Po jego panowaniu cała kultura politeistyczna przejmuje władzę na nowo. Czy są jakieś pytania na ten temat, zanim przejdziemy dalej? Czy jesteśmy dobrzy? Jesteśmy dobrzy. W porządku.

A tak na marginesie, to tylko kilka zdjęć, żeby dać nam trochę wycucia tego materiału. To świątynia grobowa Hatszepsut. Zauważ, że są tu trzy różne poziomy.

Jeden jest pośrodku, a potem trzeci z tyłu. Wszystko w środku, ściana za ścianą, z wizerunkami Hatszepsut. Ta Hatszepsut, te ważne rzeczy, które zrobiła, i tak dalej, i tak dalej, bogowie i boginie, którzy są ważni dla niej.

A więc bardzo znacząca lokalizacja, swoją drogą, po zachodniej stronie Nilu. Te miejsca, które były grobami, świątyniami grobowymi i grobowcami królów, znajdowały się po zachodniej stronie Nilu. Świątynie znajdowały się właściwie po wschodniej stronie Nilu.

To jest szczegół koronacji Hatszepsut. I zauważcie, że nie jest koronowana przez byle kogo. Koronują ją, jak powiedziałem wcześniej, zobaczmy, czy uda mi się uruchomić ten wskaźnik, bogowie.

Nie pamiętam imienia boga sokoła. Niech ktoś mi pomoże. To wymyka mi się z pamięci.

Powiedz to jeszcze raz. Tak, to brzmi całkiem nieźle. Dziękuję.

Jeszcze tylko krótka notatka. Prawdopodobnie najbardziej znaczącą świątynią w rejonie Luksoru, gdzie znajduje się również monumentalna świątynia grobowa Hatszepsut, jest Świątynia Karnak, która ciągnie się i ciągnie. To jest ogromne.

Zawiera główne fragmenty z XVIII dynastii, ale sięga aż do czasów Aleksandra Wielkiego, który również dodał do niego swój własny fragment. Tak bardzo znaczące. Tutaj mamy obelisk.

I tutaj mamy, myślę, że tak, obelisk, który nigdy nie dotarł do świątyni. W rzeczywistości wycinali te rzeczy z granitu znacznie dalej na południe niż budowa świątyni, a następnie, wierście lub nie, spławiali je na Nilu, sprowadzali na teren świątyni i wznosili. Ted, na wypadek gdybyś był zainteresowany, to Becky Brinton pozuje na dole.

Czy to nie zabawne? I wtedy zauważycie innego ucznia stojącego tutaj. Otrzymujesz więc jakiś rozmiar. Teraz oczywiście nic z tym nigdy nie zrobiono, ponieważ przy tym pękło i dlatego granit był niedoskonały.

Nie mogli używać go jako obelisku. Ale daje to pewne pojęcie o tym, jak niektóre z tych rzeczy działały. Ale znowu geniusz tych ludzi, którzy wydobyli to z ziemi, coś tak dużego, złożyli to na jakąś tratwę i przepłynęli w górę Nilu, aby faktycznie dotrzeć do samej świątyni.

Cóż, jesteśmy w samym centrum, hipostylu świątyni. Myślę, że jest 136 takich głównych kolumn w tej części świątyni w Karnaku. Gordon Photo też tam jest.

A oto tylko jeden z głównych sposobów ceremonii pomiędzy tą konkretną świątynią, którą właśnie obejrzelśmy, a świątynią w samym Luksorze. To była Świątynia Karnak, świątynia w Luksorze. Skupmy się na Nowym Królestwie, a potem wrócimy i obejrzymy jeszcze kilka zdjęć na temat twórczości Ramsaya.

Przyglądaliśmy się XVIII dynastii. Jeśli mamy wczesną datę Exodusu, jest to XVIII dynastia. Teraz przyjrzymy się XIX dynastii.

Jeśli mamy późną datę Exodusu, musimy ustalić, kto należał do XIX dynastii, ponieważ to właśnie wtedy według teorii późnej daty Exodus miał miejsce. A zatem wystarczy wybiórcze spojrzenie na główne postacie z XIX dynastii. Ponownie, niekompletny, ale wystarczający dla naszych celów.

Seti, zaczynam. Nawiasem mówiąc, dokonuje on kilku wypadów na ziemię Izraela, ale to w tej chwili nie jest w naszym interesie. Ramsay's II to ten, który chcesz podkreślić.

Chyba warto to tutaj podkreślić. Zwróć uwagę na kilka rzeczy na temat Ramsaya. Zwróć uwagę, jak długo panuje.

Swoją drogą, można pojechać do Muzeum Narodowego w Kairze i tam jeszcze zobaczyć mumię Ramsaya, Ramsaya II. To dość interesujące. W każdym razie mamy tu długo panującego faraona.

Teraz jego imię jest najważniejsze. Trzymaj się tego, bo w Księdze Wyjścia jest wzmianka o budowie miast Pithom i Raamses . Czy pamiętasz to? Niektórzy więc myślą, że jeśli Księga Wyjścia mówi o Izraelitach budujących to miasto, z których jedno należy do Ramsaya, to musi ono zostać nazwane na cześć tego gościa, Ramsaya, który panował przez długi czas i był budowniczym monumentalnym.

Prawdopodobnie ze wszystkich faraonów Ramzes II zrobił więcej, zostawiając swoje ślady na całej ziemi egipskiej. Świątynia za świątynią za świątynią i za większą budowlą. Zatem uczniowie przyglądają się treściom z pierwszego rozdziału Księgi

Wyjścia i mówią, że wzmianka o Raamzesie musi oznaczać, że Exodus miał miejsce za panowania Ramsaya II.

Cóż, po tym wszystkim musimy po prostu to zauważyć. Facet o imieniu Merenptah , czasami go zobaczysz, Merneptah , że EN może się odwrócić, ale jest to bardziej odpowiedni sposób, aby to przeczytać. Potem jest faraonem i jest dla nas ważny, bo odchodzi, a czytacie o tym w paralelach Starego Testamentu, zostawia stojący kamień, zwany stelą lub pomnikiem.

I jest napisane, że między innymi ludami bił Izraelitów. Nazywa ich Izraelem. I tak się dzieje do około 1220 roku.

Jeśli to prawda, dotyczy to jednej z jego kampanii; nawiasem mówiąc, akcja nie dzieje się w Egipcie; dzieje się to podczas jednej z jego kampanii przez ziemię, która stanie się Izraelem, przez ziemię Kanaan. A on mówi: Mam tę osobę, poznałem go, rozumiem, walczyłem z Izraelem. Mamy więc pewne wskazówki, że Izrael będzie na tej ziemi mniej więcej około roku 1220.

Na razie w porządku? Przyjrzyjmy się kilku rzeczom dotyczącym Raamsasa . Oto nasz Raamsas II. Zostawia po sobie wszelkiego rodzaju posągi.

To jest bardzo zbliżone na jedną z dużych głów. Zwróć uwagę na kobrę jako część jego nakrycia głowy. Kobra była między innymi głównym bóstwem w Egipcie.

Zwróć uwagę na jego rozmiar. Jedna z jego żon jest tutaj pomiędzy jego kolanami, a ja tam łaskoczę go w palec u nogi. Więc masz pojęcie, jak duży jest ten facet.

Jest to jedna z jego znaczących świątyń położonych dalej na południe. Tak naprawdę jest to tuż przy granicy z Egiptem, miejsce zwane Abu Simbel. Jeśli pojedziesz do Egiptu, musisz zejść i to zobaczyć.

Jest to monumentalna świątynia z wielu powodów. Czy mówiłem już o tym tutaj? OK, zajmijmy się trochę styczeńnością. Kiedy Nassar, który był prezydentem Egiptu w latach 50. i 60., nie jest najlepszą osobą polityczną na świecie, jeśli zrobisz tu cokolwiek ze współczesną historią.

Ale w każdym razie wpadł na pomysł, że zamierza zbudować tamę na Nilu, aby zapobiec wylewom Nilu, co, nawiasem mówiąc, nie było zbyt mądrym posunięciem, ponieważ oznaczało to, że regularne wylewy Nilu i cudowne osady mułu na terenach zalewowych, które przyczyniły się do produktywności rolnictwa, zostaną zakłócone. Ale chce zapanować nad powodzią, więc buduje tamę i, oczywiście, za tamą będzie co? Ogromne jezioro. I to ogromne jezioro zaleje tę świątynię, a właściwie siostrzaną świątynię, która była tam za rogiem.

To jest Ramzes, a potem jego ulubiona żona, Nefertiri. Nie Nefertiti, Nefertari, tak, wow. W każdym razie społeczność międzynarodowa była oburzona, ponieważ wiedziała, że wszystko to znajdzie się pod wodą, dlatego na początku lat 60. zebrała sporo pieniędzy.

Nie pamiętam ile milionów, ale było to kosztowne. Wycięli to coś ze skały, kamień po kamieniu, kawałek po kawałku, opisali wszystko i wciągnęli na zbocze. To jest tutaj sztuczna góra, ok? To sztuczna góra.

To jest zbudowana góra, na której można umieścić tę świątynię i świątynię jego ulubionej żony po drugiej stronie. To nie tylko fasada. Możesz przejść przez drzwi, a my pokażemy Ci przez chwilę co najmniej jedno miejsce w środku.

Cztery posągi to sam Ramzes. Ten drugi, tutaj, już upadł, najwyraźniej upadł w starożytności. Więc zostawili go upadłego, to znaczy przeciągnęli go do miejsca, gdzie miał zostać uratowany i pozostawili go tam w upadłym stanie.

Te posągi mają 20 metrów wysokości, więc to znowu daje wyobrażenie o wielkości tej konkretnej rzeczy. I oto stoimy przed nim. Jeśli wejdiesz przez te drzwi, przejdź przez nie na całego, jest pokój za pokojem z przedstawieniami i tak dalej.

Ale tutaj, w wewnętrznym sanktuarium, jeśli wolisz, jest czterech bogów, z których jednym jest bóg podziemi, Set. I wiele innych rzeczy do powiedzenia na ten temat. Ale w każdym razie to nasza świątynia Ramzesa.

Nawiasem mówiąc, to są pawiany na górze. Pawiany były ważne, ponieważ obserwowały wschód słońca. Zaczęli szeleścić i poruszać się, gdy wschodziło słońce.

Oczywiście, dlaczego jest to istotne? Głównym bóstwem jest słońce. W porządku, kontynuujmy. To tylko krótkie spojrzenie na Egipt, szczególnie na chronologię XVIII i XIX dynastii i niektóre rzeczy z nimi związane.

Pokazałem ci rzeczy o Raamzesie, bo chcę, żebyś zrozumiał, jakim niezwykłym budowniczym był Ramzes, a pokazałem ci tylko tyle. W porządku, teraz spójrzmy na dane biblijne. Najpierw rozdział pierwszy Księgi Wyjścia.

Znajdę tam drogę. Pozwól mi trochę poczytać. W wersecie szóstym Józef i wszyscy jego bracia, i całe to pokolenie umarli, lecz Izraelici byli płodni, bardzo się rozmnażali i stali się tak liczni, że ziemia się nimi napełniła.

Zwróć uwagę na tę samą frazeologię, którą mamy w odniesieniu do Bożego błogosławieństwa od razu w Księdze Rodzaju, a także po potopie. Owocny i pomnożony. W wersecie ósmym do władzy doszedł nowy król, który nie wiedział o Józefie.

Powiedział, że Izraelici stali się o wiele za liczni. Postępujemy z nimi mądrze, bo inaczej będzie ich jeszcze więcej. A jeśli wybuchnie wojna, dołączą do naszych wrogów, będą walczyć przeciwko nam i opuszczą kraj.

Umieścili więc nad nimi panów niewolników, aby ich uciskali pracą przymusową, zbudowali i oto nasze dwa miasta, Pithom lub Piatum i Raamses jako miasta magazynowe dla faraona. Im bardziej byli uciskani, tym bardziej się rozmnażali i rozprzestrzeniaли. Egipcjanie zaczęli bać się Izraelitów i wywierali na nich bezwzględny wpływ.

Utrudniali sobie życie pracą, cegłami i zaprawą murarską oraz wszelką pracą w polu. Innymi słowy, niewolnicy są wszędzie. Wiesz, często oglądamy Mojżesza i bogów Egiptu, czy cokolwiek to jest za filmy, wiesz, budują piramidy, co jest historycznie niedokładne.

To pracownicy terenowi. Wyrabiają cegły, to prawda, ale wszędzie pracują jako pracownicy terenowi. Faraon oczywiście boi się, że odejdą.

Oznacza to, że jeśli odejdą, straci większą część swojej struktury ekonomicznej. Dlatego się tego boi. Stracić strukturę gospodarczą.

W każdym razie to jest rozdział pierwszy. A tak przy okazji, jedną z rzeczy, która jest bardzo interesująca jest to, że gdy faraon chce przebiegle postąpić z tymi ludźmi, robi to w trzech różnych fazach. Po pierwsze, jest ucisk.

Po drugie, porady udzielane są położnym. I po trzecie, będzie wrzucanie chłopców do rzeki. Próbuje sobie z tym poradzić etapami.

Każdy z nich straszenie się na niego rzuca, więc mimo wszystko nie jest taki sprytny. No cóż, w każdym razie rozdział drugi, jeśli chodzi o nasze dane dotyczące datowania Exodusu, rozdział drugi też jest ważny. Zamordował kogoś.

Słowo wychodzi. Musi wyjechać. A werseł 23 mówi nam w rozdziale drugim, wersecie 23, że w tym długim okresie zmarł król Egiptu.

Więc musisz mieć obrót króla Egiptu, prawda? Jeśli mamy to w jakimkolwiek celu czytać. Gdzieś pomiędzy okresem ucisku a narodzinami Mojżesza, jego ucieczką w wieku 40 lat i powrotem, w tym ostatnim segmencie faraona musi nastąpić zmiana. W porządku, jak na razie wszystko w porządku.

Osoby sugerujące wcześniejszą datę Exodusu czynią to w następujący sposób. Ze wszystkich rzeczy nie zaczynają się one w Księdze Wyjścia. Przechodzimy do szóstego rozdziału 1 Księgi Królewskiej, który, jeśli przeczytasz werseł pierwszy, nie będziemy

tam teraz wracać, ale jeśli przeczytasz werset pierwszy, będzie tam napisane, że w 480. roku po wyjściu z Egiptu zbudowano świątynię, prawda? Zatem dzięki tym chronologicznym czynnikom, o których mówiłem wcześniej, możemy datować panowanie Salomona.

Możemy umawiać się z Davidem. Możemy tam znaleźć pewne solidne daty, dlatego jest całkiem jasne, że świątynia została zbudowana w 966 roku. To całkiem solidna data.

Nie ma z tym większego problemu. Zatem wszystko, co musisz zrobić, to powiedzieć 966, OK, 480 lat wcześniej, bułka z masłem. Znamy datę Exodusu.

Jaki jest argument? 1446. I oczywiście, co ciekawe, jeśli wrócisz do tej małej mapy, na którą właśnie patrzyłeś, Amenhotep II został królem jakieś cztery lata wcześniej, prawda? Więc jest tam rotacja. Poprzedni król odszedł, Amenhotep II zostaje królem, Mojżesz może wrócić z Midianu i oto następuje Exodus.

Jeśli chodzi o myślenie o pokoleniach, następny punkt jest ważny, ponieważ za chwilę zrozumiecie dlaczego. Kiedy czytasz 1 Kronik 6, jest tam napisane, że pomiędzy tym człowiekiem, który żył mniej więcej w czasie Exodusu, jest 18 pokoleń; ma na imię Korach, wszystko o nim przeczytamy w 16 rozdziale Księgi Liczb, a jest on potomkiem swego imieniem Hamana, który żył w czasach Dawida. Dobra? Osiemnaście pokoleń.

Jeżeli przyjmiemy, że na pokolenie przypada około 25 lat, bo to się zgadza, to mamy mniej więcej odpowiedni okres. Więc muszę po prostu zająć się matematyką. Trochę potwierdzenia.

Nie wspomina bezpośrednio o Exodusie, ale daje nam poczucie, że być może te ramy czasowe są w przybliżeniu właściwe. Czy nadal mówię po angielsku? W porządku. Jeszcze kilka rzeczy, jeszcze kilka rzeczy, jeszcze kilka rzeczy.

Och, kochanie. Tak. Zróbmy to w ten sposób.

Proszę bardzo. Kolejny pośredni, a jednocześnie bardzo interesujący dowód, gdy czytamy Księgę Sędziów, co mamy zamiar zrobić za kilka tygodni, i czytamy o sędzią imieniem Jefte, który w ramach swojej pracy sędziowskiej stoczył bitwę z Ammonitami. Ale najpierw pisze do nich list.

Część tego listu jest cytowana w Sędziów 11, werset 26. W tym tekście mówi, że od 300 lat nasi ludzie mieszkają w tych miastach. Cóż, OK.

Wrzuć tu biegi. Jeśli Jefte żyje pod koniec okresu sędziów, a to kończy się mniej więcej w połowie XI wieku, innymi słowy w tysiącleciu, to możemy umieścić Jeftego,

ok, gdzieś około 1100 roku, może, może. Nie mamy dla niego konkretnej, dokładnej daty, ale być może.

A potem wszystko, co musisz zrobić, to dodać do tego 300 i co masz? Mamy rok 1400, Wyjście w roku 1446, 40 lat tułaczki po pustyni, bo to jest nieposłuszeństwo Izraela, podbój. Około roku 1400 ludzie osiedlili się w miastach, w których Jefte żyje od 300 lat. Patrzysz na to tutaj, cały w lekkiej śpiączce.

Ale to jest w porządku. Wiem, że daty to robią. Jeszcze kilka rzeczy na ten temat.

Jeśli rzeczywiście to działa razem w sposób, który zasugerowałem, to rzeczywiście mamy Mojżesza uciekającego pod rządami Totmesa III, który jest dość znaczącą postacią, dość znaczącą postacią. A tym, pod którego władzę powrócił, byłby wówczas Amenhotep II. Teraz pozwólcie, że powiem jeszcze jedną rzecz, o której tu nie wspomniałem, ponieważ są to całkowicie domysły, ale mogą być interesujące.

Jak powiedziałam przed chwilą, Hatszepsut była kobietą dość zaciętą. Nie była, no wiesz, osobą, która po prostu siedziała z tyłu i udawała królową. Być może, i powtarzam, dzieje się tak tylko prawdopodobnie dlatego, że ci faraonowie mieli wiele dzieci i są to po prostu ludzie wszędzie, ale prawdopodobnie dlatego, że jest córką Totmesa I, a Mojżesz urodziłby się wcześniej, podczas za panowania Totmesa I mogła mieć w sobie dość śmiałości, dość bezczelności, aby przeciwstawić się edyktowi ojca o wrzucaniu dzieci do rzeki i w ten sposób ratowaniu tej małej skrzynki, w której znajdował się Mojżesz, i wychowywaniu tego hebrajskiego dziecka na dworze .

To znaczy, jeśli córka faraona ma to zrobić, musi mieć jakąś siłę przebicia, żeby to zrobić. Zatem sugestia może być taka, i znowu jest to tylko prawdopodobieństwo, że Hatszepsut mogła być tą osobą, ponieważ z pewnością wiemy z tego, co pozostało na ścianach świątyni i tak dalej, że nie była to złośliwa osoba. osoba. W porządku, weźmy dowód z późnej daty.

Wspomniano tutaj o większej liczbie dowodów. Do Ciebie należy decyzja, czy jest to dobry dowód, czy wystarczający dowód. Jak już powiedziałem, w wersecie 11 rozdziału 1 jest wzmianka o miejscu zwanym Ramzesem i dlatego pomysł jest taki, że skoro Ramzes jest tak wielkim budowniczym, to może on zbudował to miasto i to jest miasto, które budują Izraelici, i dlatego właśnie wtedy ma miejsce ucisk.

Kolejna sugestia jest taka, że właściwie to XVIII dynastia, a nie XIX; mówimy o XIX, jeśli mówimy o późnej dacie, ale XVIII dynastia w rzeczywistości rezydowała dalej na południe. Co w takim razie tutaj robią? Cóż, oczywiście, następną rzeczą, którą musisz zrobić, to powiedzieć: „No cóż, jak w takim razie poradzimy sobie z tym fragmentem 1 Króla 6:1, który konkretnie wspomina 480 lat?” Cóż, jest sposób, aby sobie z tym poradzić. Jak wiecie, czterdzieści lat to dość standardowa liczba w całym

Starym Testamencie, pojawia się często, dlatego sugeruje się, że ma to symbolizować pokolenie, a zatem nie dosłownie 40 lat, ale zamiast tego pokolenie, i potem 12 pokoleń.

Zatem 12 razy 40 równa się 48 i w ten sposób otrzymujemy, przepraszam, 480. A ponieważ są to liczby podstawowe, wzmianka w 1. Królu 6-1 nie oznacza dosłownie 480 lat. Jesteś w tym ze mną? Zamiast tego odnosi się to do 12 pokoleń i jak powiedzieliśmy przed chwilą, kiedy rozmawialiśmy o zasięgu czasowym od Koracha do Hamana, czyli o pokoleniu wynoszącym 25 lat, pomysł byłby taki, że jeśli mówimy o 12 pokoleniach, my mielibyśmy tylko 300 lat, a to przesunę naszą datę do czasu, kiedy ucisk i exodus miałyby miejsce w XII wieku, a nie w XIV wieku.

A teraz przejdźmy trochę dalej. Mniej więcej w połowie XX wieku pewien znany archeolog przeprowadził dość dokładne badania obszaru Transjordanii i stwierdził, że w tym okresie, tj. w XIV wieku, nie było tu żadnych dowodów na istnienie Edomu i Moabu. Kiedy zaczniemy czytać Księgę Liczb, oczywiście zobaczymy, że Izraelici napotkali Edom i Moab, a król Edomu powiedział: „Nie, nie można tędy przejść”.

No cóż, jeśli jest król Edomu, to musi być Edom, a mimo to Gluck niczego nie znalazł. Muszę wam powiedzieć, że od tego czasu archeolodzy odkryli kilka dość istotnych rzeczy z tego okresu, ale Nelson Gluck przez długi czas nie miał wpływu na to, czego, jak sądził, nie znalazł. Podobnie jest z archeologią – mam nadzieję, że kiedyś weźmiesz udział w zajęciach z archeologii doktora Wilsona.

On omówi to wszystko bardzo szczegółowo, znacznie lepiej niż ja. Jak się przyjrzy się dowodom archeologicznym, zwłaszcza w poszczególnych częściach Izraela, widać, że poważny poziom zniszczeń trwał około 1200 roku. I tak przez jakiś czas ludzie myśleli, cóż, to musi być dowód na to, że Izraelici przeszli przez podbój.

I dlatego mamy exodus około 1250 roku, coś w tym stylu, i podbój długi około 1200 roku. Za chwilę powiem więcej na ten temat, ale uznano to za dowód. Podobnie w obszarach górskich, badania przeprowadzone na terenach górskich, badania archeologiczne wykazały, że naprawdę mamy do czynienia ze wzrostem liczby osadnictwa, ewidentnym osadnictwem, które pozostawiło pozostałości archeologiczne począwszy od około 1200 roku.

Cóż, jesteś przekonany? Wygląda na całkiem niezły zestaw dowodów, prawda? Czy to działa? Większość archeologów – przepraszam, nie większość archeologów, cóż, oni też, ale większość badaczy Starego Testamentu pójdzie, jeśli w ogóle uzna, że doszło do exodusu. A tak przy okazji, jest cała masa takich, które tego nie robią. Ale jeśli uważają, że w ogóle doszło do exodusu, powiedzieliby, że właśnie wtedy to nastąpiło.

Exodus długi około 1250, 1260, coś w tym stylu, a następnie przyjdzie do ziemi. Kompresja tych dat. Zobaczmy, czy możemy trochę temu zaradzić.

Aha, stela, o tej też zapomniałem. Datuje się to na około 1220 r. lub dopiero na 1209 r., w zależności od tego, kogo czytamy. Tylko kilka zastrzeżeń.

Nawiasem mówiąc, nie mam zamiaru prosić cię, abyś stanął po jednej lub drugiej stronie. Musisz po prostu znać dowody lub przynajmniej wiedzieć, że ten problem istnieje, ponieważ wpływa na wiele innych rzeczy, które robimy w historii Starego Testamentu. Naprawdę tak jest.

Jeśli rzeczywiście właściwie odczytamy te liczby z Księgi Wyjścia i powiemy, że Mojżesz rzeczywiście miał 80 lat, to znowu może to być również symboliczne. Ale jeśli mamy odczytać wiek Mojżesza jako 80 w momencie exodusu, wówczas ucisk zaczyna się na długo przed pojawieniem się Ramzesa. Muszę tam po prostu odrobić matematykę.

Podobnie w nowszych pracach archeologicznych niejaki James Hoffmeyer wskazał, że to miasto, które według wszystkich zostało zbudowane przez Izraelitów pod uciskiem Ramzesa II, w rzeczywistości zostało założone około 70 lat wcześniej. To nie jest trudne i szybkie, ale przynajmniej jest. I znowu imię Ramzesa mogło być oczywiste, zanim pojawił się Ramzes II.

Przecież jeśli jest Raamzes II, musi być Raamzes I. Oczywiście nie wiemy dokładnie, jak to wszystko połączyć, ale nawet wychodząc poza to, w Księdze Rodzaju 47:11 użyto wyrażenia „kraina Ramzesa”. Teraz może to być anachronizm. Być może ktoś umieścił to w tekście, niemniej jednak jest to już obecne w okresie Księgi Rodzaju.

Musisz o tym pomyśleć. Ten jest kontrastowy. Kontrast? Zaprzecza to stwierdzeniu, że XVIII dynastia nie była aktywna w Delcie.

W rzeczywistości tak było. OK, istnieją dowody na to, że XVIII dynastia była aktywna w regionie Delt, więc nie będzie to dobry dowód na przejście do XIX dynastii. Oto najważniejsza informacja, którą starałem się podkreślić nieco wcześniej.

Jeśli rzeczywiście zamierzacie skompresować te lata i powiedzieć, że są to lata symboliczne, i wtedy powiecie, że ucisk rozpoczął się za Ramzesa II, budowaniem i tak dalej, i tak dalej, i tak dalej, to również będziemy mieli Exodus za Ramzesa II. Musisz to zrobić, aby Izraelici przybyli do ziemi Izraela do czasu, gdy Merneptah nadal nadejdzie w 1220 r., a zatem nie ma zmiany w faraonie, a mimo to Księga Wyjścia 2, werset 23 mówi, że faraon umarł, pod którym Mojżesz miał uciekać, ponieważ zabił Egipcjan, udał się do Midianu, a potem wrócił. Ten faraon umarł.

To nie działa w kontekście drugiej lub późniejszej daty. A archeologia to ogromny, ogromny, ogromny obraz. To fascynujący obraz, ale jest kilka rzeczy, które chcielibyśmy powiedzieć.

To prawda, że w XII wieku nastąpił poziom zniszczeń. Mogło to być spowodowane tym, że ktoś taki jak Filistyni przeszedł bardzo łatwo. I o to chodzi.

Kiedy czytasz samą narrację biblijną, kiedy czytasz Jozuego, a my to zrobimy, spalone zostaną tylko trzy miasta. Tylko trzy. Jozue, przepraszam, Jozue.

Jerycho, Aj i Chasor. Tylko trzy. Są bitwy, ale nie ma zniszczenia, jakiego dokonują Izraelici.

Zamiast tego wyjeżdżają i mieszkają w miastach, najwyraźniej przynajmniej część z nich. Zatem archeologia nie będzie w tym konkretnym przypadku zbyt pomocna. No dobrze, masz już tego wszystkiego dość? Na to wygląda.

Przejdźmy dalej. Mamy około 10 minut, aby porozmawiać o Księdze Wyjścia od 1 do 3. Bardzo się cieszę, że masz już dobre wyczucie suwerenności Boga. Nie zmarnuj tego, ponieważ będziemy to widzieć ciągle na nowo przez resztę tego kursu, szczególnie w odniesieniu do samego Mojżesza.

Bardzo znaczące. Jego narodziny są wyraźnym dowodem suwerenności Boga. Pozwól mi po prostu i jeszcze raz poznać te teksty.

Nie mam zamiaru omawiać wszystkich szczegółów. Przeczytałem kilka rzeczy, ale chcę zanotować kilka rzeczy. Położne.

Nie trać z oczu faktu, że położne nie mówią prawdy. Im bardziej zależy na ratowaniu życia. Jeśli chodzi o ochronę życia, a w szczególności życie niewinnych ludzi, dokonali właściwego wyboru.

Bóg im za to błogosławi. A tak przy okazji, czy zauważyłaś, że położne nazywają się Shiprah i Puah? Znamy ich imiona. Faraon nie ma imienia.

Dlatego tak strasznie ciężko jest nam ustalić datę exodusu. Nie zawracali sobie głowy podaniem imienia, który to faraon. Nie ma imienia.

Nazywa się go po prostu faraonem, co w tym momencie jest tytułem. Wyznaczyliśmy położne, które są błogosławione przez Boga za to, co zrobiły, aby ocalić życie tych dzieci. Drugą rzeczą, na którą warto zwrócić uwagę, jest nasza Teva.

Gdzie już widzieliśmy to imię lub to słowo? Co to jest Teva? Tim? Tak. Kiedy Noe buduje arkę, jest to Teva. I to właśnie ten statek ochroni Noego i jego rodzinę przed niszczycielskimi, chaotycznymi i przerażającymi wodami potopu.

Podobnie, tutaj jest znowu Teva. I nie jest to słowo często używane. Tak więc, gdy widzimy to w tych dwóch miejscach, istnieje kilka interesujących podobieństw, o których chcemy pomyśleć.

Życie Mojżesza zostaje zatem ocalone dzięki chaosowi i przerażającej naturze rozlewisk Nilu. Powtórzę raz jeszcze: woda jest dla nas wodą. Patrzymy na rzeki i są ładne.

W starożytności woda budziła strach i strach. Postrzegane jako miejsca terroru, niepokoju i chaosu. Tyle ciekawych rzeczy się tam dzieje.

Zwróć także uwagę na wysoką pozycję kobiet w tej narracji. Siostra Mojżesza, Miriam, kluczowa postać. Córka faraona, jak już wspomniałem, jest także kluczową postacią.

I oczywiście jego matka, która odegra znaczącą rolę w zapewnieniu mu edukacji od samego początku. Ponieważ Mojżesz wie, kim jest. Wie, że jest Izraelitą.

Nie jestem pewien, kiedy dokładnie go odstawiła od piersi. Mógł mieć cztery, pięć lat. Ale Mojżesz miał wystarczające doświadczenie, aby wiedzieć, kim jest, a to jest ważne.

Dalsze wykształcenie zdobywa na dworze. Właśnie widzieliście na tych zdjęciach wszelkiego rodzaju napisy na wszystkich filarach, kolumnach, ścianach i tak dalej. Mojżesz jest wychowywany w tym sądzie.

Mojżesz wiedziałby, jak czytać i pisać oraz jak postępować w postępowaniu sądowym. Jest gotowy wrócić na kort, mimo że minie 40 lat, zanim to nastąpi. Został odpowiednio przygotowany, ponieważ wychował się na dworze faraona.

Nie tylko ze strony intelektualnej, ale także społeczno-politycznej i wszystkich innych rzeczy, które będą nieodłączną częścią tego obrazu. Wiemy, że musi udać się do Midianu. Poślubia Seforę, córkę Jetry, pasie trzody.

I to jest wspaniała edukacja. Wiem, że prawdopodobnie słyszeliście to już wcześniej w kazaniach, ale trzeba powiedzieć, że pasterstwo stad na Synaju przynosi Mojżeszowi dwie dobre rzeczy. Dzięki temu dowiaduje się o Półwyspie Synaj.

Zna to jak przysłowiową własną kieszeń. Kiedy więc prowadzi przez nią ludzi, wie, gdzie znajdują się źródła wody. On się na tym zna.

Ale po drugie, wie też, jak postępować z głupimi owcami, co jest dobrym przygotowaniem do postępowania z głupimi ludźmi. A ludzie będą się buntować i głupi raz po raz. A Mojżesz demonstruje, że potrafi być niezwykle dobrym przywódcą.

Miał przygotowania. Cóż, ostatnią rzeczą, którą chcemy zrobić, to przyrzeć się rozdziałowi trzeciemu. Płonący krzak – poruszyliśmy ten temat w szkółce niedzielnej.

Pamiętaj jednak, co będzie symbolizować płonący krzak. Ziemia, na której stoi Mojżesz, jest ziemią świętą. Jest tam obecność Boga.

Ogień jest często używany do reprezentowania obecności Boga oraz oczyszczającej i uszlachetniającej natury tego ognia. Krzew płonie, ale nie jest spalony. Ale zauważcie, to nie jest akacja.

Akacje to największe drzewa Synaju. To jest to małe, coś, hebrajskie słowo to sneh . To sneh , mały krzak.

Bóg raczył przyjść do Mojżesza w tej szczególnej roli. To bardzo interesujące. Cóż, zwraca się do Mojżesza.

Mówi: Ja jestem Bogiem Przymierza. Zamierzam dotrzymać przymierza. Mojżesz mówi: „No cóż, za kogo mam cię uważać, gdy starsi Izraela pytają mnie o ciebie?” I oczywiście w tym momencie mamy objawienie Boga o sobie.

Bardzo znaczący jest rozdział trzeci, wersety 14 i 15. Bóg powiedział do Mojżesza: Jestem, który jestem. To właśnie masz powiedzieć Izraelitom.

Jestem posłał mnie do was, Pan, Bóg waszych ojców, Bóg Abrahama, Izaaka, Jakub posłał mnie do was. To jest moje imię na wieki, imię, pod którym mam być pamiętany z pokolenia na pokolenie. Innymi słowy, jest Bogiem przeszłości, teraźniejszości i przyszłości.

Ja jestem, kim jestem, można również przetłumaczyć; w rzeczywistości prawdopodobnie lepiej byłoby to przetłumaczyć; Będę kim będę. OK, mam na myśli, że jest to przyszły rodzaj hebrajskiego, który ma tylko dwa czasy i jest to forma przyszła, cokolwiek to oznacza w tym kontekście. Jest wiecznie samoistne i trwa.

Powtarzam: jestem, kim jestem, zapewniając to. Zatem przybyłem tutaj, wiecznie samoistny, Bóg Przymierza. Imię Jahwe, które w Biblii Króla Jakuba występuje jako Jehowa, jest pisane wielkimi literami w NIV: LORD.

Ilekoć w NIV piszesz LORD wielkimi literami, oznacza to Jahwe. I to jest zbudowane z tych samych spółgłosek, które leżą u podstaw czasownika być. Jestem tym, kim jestem.

Będę kim będę. Wszystko to jest w pewnym sensie zawarte w imieniu Jahwe. Zrobimy z tym więcej, kiedy zajmiemy się rozdziałem szóstym.

Ale w tym momencie jest już dziesiąta po , więc chyba lepiej się zatrzymamy. W środę ktoś przypomniał mi, żebym krótko opowiedział o tym fascynującym wydarzeniu z rozdziału czwartego, dotyczącym powrotu do Egiptu. Ponieważ nie chcemy tego pomijać.

OK, miłego dnia.